

MỆNH MÔNG THẾ SỰ ĐỂ QUÓ CƯỜN ĐỢI

Số 110

NHỚ ÔNG SÁU DÂN

Tương Lai

Hai buổi tối liền giáp Tết Con Trâu 2021, Nguyễn Anh Tuấn từ Boston về ghé thăm như đã hẹn. Hai chúng tôi ngồi với nhau trước ấm trà nóng thoảng mùi hương sen, nghĩ và nói với nhau về ông Sáu Dân. Đã hơn nửa năm chỉ biết thu mình trước cái máy tính không rời khỏi căn phòng một bước vì bệnh kéo dài thì với tôi, đây là một giải tỏa thú vị. Cũng có thể nói là một ưu ái của người bạn trẻ ở xa về dành cho tôi.

Tuấn đang cùng với các bạn Mỹ tiến hành một công trình nghiên cứu về Võ Văn Kiệt trong kế hoạch hoạt động của họ và muốn tôi cung cấp những hiểu biết, suy ngẫm và kỷ niệm riêng tư với ông Sáu Dân. Tôi nhớ đến một nhận xét của giáo sư John Quelch - Phó Hiệu trưởng trường kinh doanh Havard - mà trước đây rất lâu Tuấn đã kể với tôi về cảm nghĩ của ông về Võ Văn Kiệt khi nghe tin ông qua đời: **“Buồn quá, thế là dự định mời nhà lãnh đạo kiệt xuất của Việt Nam Võ Văn Kiệt đến đây nói chuyện sẽ không bao giờ thực hiện được nữa, một nhà lãnh đạo như vậy ở bất kỳ quốc gia hay dân tộc nào cũng không dễ có được đâu”!**

Thời gian có hạn, cho dù Tuấn đã ngồi với tôi đến 23h30, tôi chọn hướng trao đổi lần này là bàn về **“chất hào hoa rất văn hóa của con người tự làm ra mình trong cuộc sống, trở thành người trí thức xứng với danh hiệu ấy”**. Đây là nhận xét của anh Việt Phương, người mà cả hai chúng tôi đều rất gần gũi, yêu thương.

Không lần nào Tuấn đến thăm tôi mà không nhắc đến Sáu Dân và Việt Phương, nhất là ba năm gần đây, khi mà Việt Phương cũng đã về thế giới bên kia với Sáu Dân cho dù anh đã khấn khoản vật nài

**“Đời cần người lúc này bao xiết kể
Người đừng đi đừng đi đừng đi”!**

“Người” ở đây chính là **“người tự làm ra mình trong cuộc sống”**. Đó là một mệnh đề ẩn chứa một chiều sâu triết lý, vừa gần gũi, vừa xa thẳm. Tuy nhiên thật ra, đứng trên bình diện triết học mà xét, thì luận điểm **“người tự làm ra mình trong cuộc sống”** không mới.

Trong **“Hiện tượng học tinh thần”** Hegel đã từng bàn về **“sự tự sản sinh của con người như là một quá trình,”**. Ở chương IV **“Sự thật của việc xác tín về chính mình”**, Hegel viết : **“...tiến trình của Sự sống là cái toàn bộ tự phát triển, giải thể sự phát triển của chính mình và bảo tồn chính mình một cách đơn giản ngay trong toàn bộ tiến trình vận động này”**.¹ Còn trong **“Bản thảo Kinh tế-triết học năm 1844”** thì Marx đã viết **“toàn bộ cái gọi là lịch sử toàn thế giới chẳng qua chỉ là sự sáng tạo con người kinh qua lao động của con người, cho nên người đó chứng minh một cách rõ ràng không bác bỏ được sự sáng tạo ra bản thân mình bởi chính mình, quá trình phát sinh của mình”**.²

Gọi ra điều này chỉ nhằm chiêm nghiệm ý tứ của Việt Phương, một người gần gũi với ông Sáu Dân, như là sự đúc kết một cảm nhận từ chiều sâu triết lý về **một con người** mà thời gian chẳng những không làm phai nhòa đi, trái lại càng **“soi sáng thêm lên, vừa ngày càng rõ ràng, rõ ràng, vừa như mãi còn bí ẩn”** mà Nguyễn Ngọc đã viết. Nói **“chiêm nghiệm”** vì quả thật tác giả